

Prof. Witold Jacyków
Uniwersytet Śląski
w Katowicach.

Bielsko-Biała 18. 03. 2021r.

Recenzja dorobku artystycznego, naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego Pana dr Wojciecha Sternaka w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne, przeprowadzonym w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

PODSTAWOWE DANE O UKOŃCZONYCH STUDIACH I KURSACH PRZEZ KANDYDATA.

Dr Wojciech Sternak w 2004r. ukończył studia na Politechnice Warszawskiej w zakresie Technik multimedialnych na kierunku Automatyka i Robotyka na Wydziale Mechatroniki. Następnie w 2008r. odbył studia podyplomowe w zakresie Zarządzania dla twórców, artystów i animatorów kultury na Wydziale Zarządzania, Uniwersytetu Warszawskiego. We wrześniu 2007r. uzyskał tytuł Licencjata w zakresie fotografii na kierunku Realizacja obrazu filmowego, telewizyjnego i fotografii na Wydziale Komunikacji Multimedialnej UAP w Poznaniu.

Kolejny etap, to tytuł magistra w zakresie Wiedzy o kulturze na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego w 2008r.

Na podstawie rozprawy doktorskiej pt. "Podróż fotograficzna. Między rzeczywistością a symulakrum" zdobył stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne na Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie w 2014r.

Na podstawie powyższego zestawienia należy postrzegać kandydata jako artystę o szerokich podstawach teoretycznych oraz praktycznych do uprawiania sztuki fotografii, którą wymienia jako główny kierunek swojej działalności.

ZATRUDNIENIE

Informacje o zatrudnieniu kandydata są jego oświadczeniem bez kopii dokumentów poświadczających.

Dr Wojciech Sternak pracuje od 2015 - do obecnie, na stanowisku adiunkta w Katedrze Fotografii i Genologii Dziennikarskiej na Wydziale Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii w Uniwersytecie Warszawskim.

W roku 2016-2017 był adiunktem w Zakładzie Sztuki, Instytutu Edukacji Wydziału Humanistycznego, Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach.

W 2014- 2015 był asystentem w Zakładzie Fotografii, Instytutu Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Od 2016 - do obecnie jest Dyrektorem oraz wykładowcą Studium Fotografii Związku Polskich Artystów Fotografików w Warszawie.

W roku 2014 - 2015 uczył przedmiotu Fotografia oraz Realizacje Intermedialne w Zespole Państwowych Szkół Plastycznych im. Gersona w Warszawie.

OSIĄGNIĘCIA DYDAKTYCZNE I POPULARYZATORSKIE.

Po uzyskaniu stopnia doktora w 2014r. kandydat pracując jako pedagog wykazał się znacznymi osiągnięciami pedagogicznymi, na które składa się promotorstwo 52 dyplomów licencjackich na Uniwersytecie Warszawskim, recenzowanie 114 dyplomów, w tym 40 magisterskich.

Również jako pedagog związany ze Studium Fotografii ZPAF w Warszawie wypromował 4 dyplomy ukończenia studium.

Polem jego działalności dydaktycznej są szeroko rozumiane sztuki wizualne ze szczególnym uwzględnieniem fotografii.

W realizowanych programach nauczania dr Wojciech Sternak wykorzystuje własne doświadczenia dokumentalisty i analityka procesów fotograficznych wywodzących się z podróży. Jest to szczególnie cenne w docieraniu do wrażliwości młodych ludzi otwartych na rozumienie współczesnego świata, właśnie poprzez bodźce wizualne związane ze zmianą miejsca pobytu.

Jest opiekunem koła naukowo-artystycznego "Klatka B" przy Katedrze Fotografii i Genologii Dziennikarskiej, które ma charakter międzywydziałowy.

Oprócz pracy na macierzystym wydziale współpracuje z innymi jednostkami Uniwersytetu Warszawskiego. Wygłosił wykłady związane z fotografią na Wydziale Polonistyki, Filozofii i Socjologii, na Uniwersytecie Otwartym.

Współpracował w marcu 2019 r. z Wydziałem Sztuk Wizualnych ASP w Łodzi prowadząc warsztaty i wykład pt. "Podróż OD-NOWA. Nowe strategie obrazowania podróży".

DOROBEK ARTYSTYCZNY I NAUKOWY

Ponieważ szczegółowy wykaz dorobku dostępny jest w dokumentacji autorskiej ograniczę się do przedstawienia go jedynie w ujęciu statystycznym.

Działalność wystawiennicza przed uzyskaniem stopnia doktora.

Dr Wojciech Sternak zrealizował 5 wystaw indywidualnych i brał udział w 14 wystawach zbiorowych.

Po uzyskaniu stopnia doktora w 2014r.

16 wystaw indywidualnych w tym 5 zagranicznych.

Udział w 10 wystawach zbiorowych.

Kandydat posiada dorobek kuratorski w postaci opieki kuratorskiej nad 4 wystawami studentów i absolwentów Studium Fotografii ZPAF w Warszawie.

Autor artykułów i wykładów na temat fotografii.

Na podstawie dokumentacji należy postrzegać kandydata jako aktywnego artystę zarówno w sferze praktyki, jak i popularyzatorstwa sztuki fotografii.

Wojciech Sternak jako dzieło habilitacyjne przedstawił projekt składający się z siedmiu cykli fotograficznych pod wspólnym tytułem "Siedem dróg".

Upublicznienie pracy miało miejsce w Galerii Kobro w Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi w 2019 r. w postaci wystawy indywidualnej, oraz w Galerii Katowice Miasto Ogrodów w tym samym roku.

Ukazała się także publikacja albumowa pt. "Siedem dróg" wydana w Wydawnictwie ASP w Łodzi w 2019 r.

Całość projektu tworzą cykle:

Lappland - fotografie z podróży wokół Morza Bałtyckiego,

Uroczysko - dokument miejsca łączący aktualny obraz terenowy z opowieściami o jego historii prawdziwej i magicznej,

Koenigsgraben - Rów Królewski, zapomniane miejsce w hitlerowskim obozie w Brzezince,

Monte Silenti, Góra Milczenia - bliska podróż w teren owiany legendą,

Gottland - dokument z kraju czeskiego piosenkarza Karel Gotta,

Granica - podróż śladami przedwojennej granicy Polski,

Droga przez wodę - ukryta w wodach Zatoki Gdańskiej dawna kamienna grobla.

Ideą przewodnią autorskiego projektu "Siedem dróg" było badanie relacji medium fotografii i doświadczeń podróży.

Koncepcja zakładała, iż subiektywne przeżycie każdej podróży znajduje odzwierciedlenie w przyjętej metodzie fotografowania oraz formie prezentacji publiczności ostatecznych efektów. Należy podkreślić współzależności mechanicznego rejestrowania obrazu z jego opracowaniem w duchu sztuk plastycznych.

Ważne aby rejestracja fotograficzna była aktem działania jednorazowego i ostatecznego bez poszukiwania najlepszej wersji ujęcia, oświetlenia, powrotu do miejsca itp. Nie oznaczało to jednak działania przypadkowego. Moment zapisu był unikalnym dowodem skupienia autora na motywie, ale nie stanowił jeszcze o ostatecznej formie podawczej zdjęcia. Późniejszy konkretny wizualny powstawał jako wynik użycia wybranej metody opracowania plastycznego. Ciekawym punktem widzenia kandydata jest traktowanie aparatu fotograficznego jako partnera podróży. Wojciech Sternak uważa wybór kamery, jej wielkość i rodzaj, sposób zapisu, ilość materiału w postaci błon albo kart pamięci za istotny czynnik nie tylko w planowaniu podróży, ale przede wszystkim wpływający na rangę efektów artystycznych. Wybory te często determinują sposób podróżowania i są źródłem ekspresji wypowiedzi.

Kontemplacja pejzażu w trakcie długotrwałego naświetlania negatywu bywa sama w sobie procesem twórczym odmiennym od szybkiego, masowego pozyskiwania zdjęć komórką, albo małym cyfrowym aparatem do późniejszej selekcji.

Są to sprawy oczywiste na poziomie fotografowania turystycznego. Fakt ten jednak nabiera innego znaczenia kiedy świadomie staje się częścią autorskiej koncepcji artystycznej uwzględniającej go jako tworzywo.

Przykładem ścisłego powiązania aktu fotografowania z aktem podróży jest cykl **Lappland**

z 2017r.

Kandydat odbył podróż wokół Morza Bałtyckiego liczącą siedem tysięcy kilometrów. Jechał rodzinie wraz z dziećmi w związku z czym nie mógł przeznaczyć całego czasu na sprawy artystyczne. Fotografia zaistniała jako codzienna czynność na równi z innymi. Jest to w moim odczuciu również ważny czynnik wplatający codzienność w sferę fotografii.

Używał archaicznego, średnioformatowego aparatu i wielogodzinnego naświetlania bezpośrednio na papierze fotograficznym.

Istotna była technika pracy.

Aparat ustawiony statycznie rejestrował długotrwanie w jednym kadrze cały pobyt autora w danym miejscu.

Uzyskane zdjęcia są bezludne jako efekt długotrwałego naświetlania, a plastyka formy zbliżona do solaryzacji.

Chłodna, niebieska kolorystyka po wywołaniu chemicznym mocno naeksponowanego papieru oddają kwintesencję nastroju fotografowanych miejsc.

Niewielki format wystawienniczy 12x12 cm. pozwala na kameralną, niemal intymną kontemplację tematu. Zdjęcia zgodnie z założeniem autorskim przekraczają barierę materialnego artefaktu i działają jako substytut samej podróży. Wiedząc z opisu o obecności innych uczestników wyprawy niezarejestrowanych na zdjęciach, doznajemy wrażenia uniwersum pejzażu niezależnego i niemal symbolicznego, ponadludzkiego, w którym rozmywa się obecność człowieka.

Cykl liczy 22 zdjęcia.

Pogranicze wiedzy naukowej i mitu jako inspiracja fotograficzna doświadczane jest w kolejnej wyprawie fotograficznej Wojciecha Sternaka.

Zestaw fotografii pt. "**Uroczysko**" to podróż wizualna do miejsca opiewanego w legendach i informatorach turystycznych, ale bez wyraźnych morfologicznych wskazówek.

Wojciech Sternak podróżuje fotograficznie w wyobraźni widza. Oglądając zdjęcia odbiorca stara się dostrzec wyjątkowość miejsca, jakieś szczegóły potwierdzające jego tajemniczość i niezwykłość. Nic jednak niezwykłego nie widać, ale sugestia działa. Dużą rolę odgrywa forma podanych fotografii. Zgodnie z tezą autora o roli narzędzia które staje się treścią /za McLuhanem/, zdjęcia wykonane aparatem formatu 4x5 cala i skopiowane z uwzględnieniem czarnego marginesu błony, dając poczucie powagi i profesjonalizmu same stają się odkryciem.

Cykl **Koenigsraben** jest ciekawym elementem całości projektu. Autor przedstawia mało znany fragment infrastruktury obozowej w Brzezince. Kanał melioracyjny łączący teren obozu z Wisłą nazwany Rowem Królewskim był miejscem cierpienia i śmierci wielu ludzi. Prochy z krematoriów również przedostawały się do wód rowu. Podróż fotograficzna Wojciecha Sternaka stanowiła rodzaj pielgrzymki. Tak pisze w autoreferacie: "Zdjęcia zostały wykonane zimową porą w aurze zbliżonej do czasu wyzwolenia obozu... Fakt przedzierania się z nieporęcznym aparatem i statywem przez podmokłe, lodowato zimne łąki łączące teren obozu ze starorzeczem Wisły było również w moim odczuciu, czynnikiem wpływającym na ostateczny kształt wypracowanych kadrów".

Świadoma decyzja o wyborze sprzętu utrudniającego poruszanie się w nieprzystępnym terenie stanowiła część procesu twórczego, ponieważ w sposób bezpośredni wpłynęła na emocje fotografa. Wymogi techniki rejestracji wymagały pewnego poświęcenia i pokonania dodatkowych trudności.

Ostateczne fotografie zostały wykonane w technikach alternatywnych z wykorzystaniem żelazicianku potasu i pyłu ceglanoego z terenu obozu jako pigmentu.

Sepiowa tonacja zdjęć ze śladami odręcznych gestów w kolorze cyjanu, przezroczystość światła i małe nasycenie czerni dają wrażenie tymczasowości obrazu. Sugerują niepewność pamięci ale i wyczuwalne zagrożenie wynikające ze znajomości tematu. Plastyka obrazu współgra z dramaturgią treści.

Również i ten cykl realizuje założenie autora o tożsamości fotografii i miejsca.

Zmiana metody fotografowania w cyklu **Monte Silenti, Góra Milczenia** była dla kandydata doświadczeniem zupełnie innego rodzaju podróży. To bliska wędrówka w teren owiany legendą. Wędrówka spontaniczna bez wcześniejszego planowania i przygotowania technicznego. Tym razem narzędziem pozyskiwania obrazu był mały kieszonkowy aparat cyfrowy. Penetrowanie miejsca było jednocześnie trwaniem w czasie upływającego dnia aż do utraty światła. Rejestracja fotograficzna stała się dla Wojciecha Sternaka naturalnym stanem przeżywania rzeczywistości. Tak o tym pisze w autoreferacie: "Zdjęcia zostały na karcie pamięci na dłuższy czas, lecz w mojej głowie wciąż snuła swą melodię jakaś niewyjaśniona, niedomknięta klamra tamtej podróży. Nuta, którą czułem, a której nie umiem nazwać, a która pobrzmiwała podczas całego dnia na Górze Cisy".

Odbitki o rodowodzie cyfrowym nawiązują do dawnego piktorializmu. Sepiowy odcień fotografii oraz ich opracowanie jest ambiwalentne estetycznie. Kokietuje pozornym historyzmem choć w istocie jest wynikiem cyfrowych zabiegów postprodukcyjnych. Można powiedzieć, że jest to znak współczesności w dziejach fotografii.

Cykl prezentowany jako chronologiczny ciąg powstawania zdjęć w czasie wyprawy stał się rodzajem subiektywnego dokumentu. Intrygująca jest obecność jedynej w całym cyklu postaci ludzkiej na jednym ze zdjęć. Być może jest to rodzaj kontrapunktu do "bezludnej" rzeczywistości mitycznego motywu.

Dr Wojciech Sternak diametralnie zmienia sposób narracji w kolejnym cyklu zatytułowanym **Gottland**.

Brzmienie słowa sugeruje, że chodzi autorowi o krainę geograficzną Gotlandię na Bałtyku ale to tylko pozorna zbieżność.

Gottlandem są Czechy, ojczyzna popularnej kiedyś gwiazdy czeskiej piosenki Karela Gotta. Cykl jest piątą drogą w projekcie kandydata.

Czarno-białe migawki turystyczne pokazujące rozmaite fragmenty miejsc odwiedzanych w czasie podróży. Najczęściej są to pejzaże miejskie. Zastosowana metoda fotografowania małym aparatem, szybkie ujęcia, nie powiązane ze sobą tematy. Charakter doraźnych migawek prasowych.

W kadrach obecni są ludzie, co jest rzadkością na zdjęciach kandydata, ale nie jako główni bohaterowie lecz przypadkowi przechodnie.

Zdjęcia można traktować jako wartość dodaną do podróży. Są dowodem, że się odbyła, notatką z nią nierozłączną.

Konsekwencją doświadczeń z medium fotografii w wyżej opisanych cyklach jest barwna opowieść o podróży nieistniejącej, międzywojenną granicą Polski i Niemiec.

Autor pisze: "Celem projektu było badanie wizualne mające wskazać czy osiemdziesiąt lat po zniknięciu tej kartograficznej linii wciąż możemy odnaleźć jej materialne ślady w krajobrazie."

By ukazać przestrzenność tego co czytamy na mapie jako linię, Wojciech Sternak wykorzystał technikę fotografii trójwymiarowej w postaci anaglifu.

Zabieg interesujący zarówno w aspekcie symboliczno-poznawczym, jak i ekspresyjnym.

Kolor czerwony i zielony osobno są symbolicznymi odpowiednikami państw, połączone jako anaglify dają przestrzenny spójny obraz. W ten sposób autor eksponuje wyobrażenie zaszczości historycznych na tle współczesnego wyglądu badanych miejsc.

Rozedrganie kolorystyczne obrazów eksponowanych jako płaskie wydruki jest formalnym przeciwieństwem fotografii z zestawu Lappland, jednak oba cykle choć odległe tematycznie łączy swoisty subtelny romantyzm cechujący twórczość Wojciecha Sternaka.

Ostatni cykl projektu **Siedem dróg** zatytułowany **Droga przez wodę**, to podróż w przestrzeni otwartej wody i nieograniczonego nieba.

Miejscem wyprawy jest Zatoka Gdańska, a konkretnie niezwykła formacja geologiczna w postaci ledwo widocznej grobli łączącej Półwysep Helski z przeciwległym lądem w okolicach Gdańska.

Droga którą można pokonać niemal pieszo stanowiła wyzwanie zarówno podróżnicze, jak i fotograficzne. Autor pokonał tę drogę.

Efektom jest zestaw barwnych fotografii złożonych w układ panoram w wysokiej rozdzielczości o wymiarze ekspozycyjnym 3 metrów długości.

Istotą jest "twarde" złożenie obrazów z przesunięciami względem siebie i bez retuszu łączeń. Całość sprawiająca wrażenie rozrzuconych fragmentów pejzażu trafnie oddaje naturalny sposób wybiórczego postrzegania rozległej przestrzeni, gdy nie czujemy się w niej całkowicie bezpieczni. Starając się ogarnąć na raz wszystko podświadomie nakładamy postrzegane obrazy na siebie tworząc wrażeniową mapę.

Tak rozumiana ekspozycja zdjęć uzyskanych metodą cyfrową pozwala utożsamić odczucia autora i widza.

Wszystkie cykle projektu "Siedem dróg" mają swoją reprezentację fotograficzno-ekspozycyjną w załączonej dokumentacji autorskiej oraz są treścią dołączonej publikacji albumowej o tym samym tytule.

Praca habilitacyjna Pana dr Wojciecha Sternaka pt. "Siedem dróg" stanowi autorską eksplorację medium fotograficznego w kontekście aktu podróżowania.

Fotografia zawiera sama w sobie symboliczny pierwiastek podróżowania w czasie, a przełożenie go na doznania konkretnych działań artystycznych w określonej przestrzeni geograficznej, determinowane użytymi metodami pozwoliły autorowi wypełnić pomyślnie założony program ideowy projektu.

Kandydat wyraźnie zaznaczył w swoim projekcie związki fotografii i sztuk plastycznych eksponując walory obu mediów jako współistniejącą siłę oddziaływania artystycznego.

KONKLUZJA

Niniejszym stwierdzam, że powyżej opisane osiągnięcia artystyczne wnoszą istotny wkład w sztukę fotografii. Kandydat wykazuje znaczącą aktywność dydaktyczną i upowszechniającą sztukę. Spełnia wymagania art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce. Wnioskuję o przyznanie Panu Wojciechowi Sternakowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie Sztuki w dyscyplinie Sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Witold Jacyków